Güneş
ŞAHİN

"...Biz aslında savaş için değil barış için ve yalnız Türklere değil Rumlara da barış getirmek için Ada'ya gidiyoruz..."

Sözlerinin Ardındaki Gerçek:

Kıbrıs Barış Harekâtı

Hava indirme harekâtı ile Ada'ya inen birlikler.

Kıbrıs Barış Harekâtı denince şüphesiz Bülent Ecevit'in bu tarihî sözleri gelir akıllara... Zira bu sözler, Türk siyasi ve askerî tarihi açısından önemli bir eylemin de ifadesi olarak kayda geçmiştir. Söz konusu ifadeler, aslında Kıbrıs'a düzenlenen ilk harekâtın özüdür ki bu öz, Ada'da barışı tesis etmektir. Ne olmuştu da Türkiye, Temmuz ayında bir harekâta mecbur kalmıştı? Bu yazıda temel olarak bu sorunun cevabı aranmaya çalışılacak dolayısıyla ilk askerî harekâtın üzerinde durulacaktır.

Aslında Ada'da başlayan gerilim, Türkiye için bir sürpriz değildi. Kıbrıs'ta gerilimin arkasında zaten kalıcı bir barış ortamının tesis edilmesi için on yıllardır süren Yunanistan, Türkiye, İngiltere ve ABD arasındaki diplomatik görüşmelerin sonuçsuz kalması vardı ve bu durum Türk Hükümeti'ni Ada'daki kaosu bitirmeye mecbur bırakmıştı. 1974'ün Temmuz ayının ilk günlerinden itibaren Rum yönetimi ve EOKA-B arasındaki düşmanlık had safhaya ulaşmıştı. Rum yönetiminin, RMMO'yu (Rum Milli Muhafız Ordusu) Yunanistan'ın kontrolünden çıkararak kendi kontrolü altına almayı kararlaştırması ve bu konuda alınacak tedbirlerin Atina'ya bildirilmesinden sonra özellikle Rum kesiminde Lefkoşa'da olağanüstü bir hareketlilik başlamıştı. Lefkoşa'ya Baf'tan 50, Mağusa'dan 50 olmak üzere toplam 100 tane polisin gönderilmesi de bölgede sorunun ciddi boyutlara ulaştığının bir göstergesiydi. Nitekim Makarios'un Atina'nın Kıbrıs'ta bir cunta yönetimi kurmak istediği yönündeki resmî açıklaması, olayların giderek çıkmaza sürüklendiğinin habercisi oldu. Kıbrıs'ta yaşanan bu ihtilaf, şüphesiz Türkiye'yi yakından ilgilendirmekteydi.

Temmuz ayında Yunanistan'da EOKA-B lideri Nicos Sampson önderliğinde gerçekleşen askerî darbenin ardından, Atina-Lefkoşa hattındaki gerilim 15 Temmuz 1974'de Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un devrilmesiyle bambaşka bir boyuta geçti. Bu durumu Türk kamuoyu, Temmuz ayında tüm dünya kamuoyuyla birlikte Makarios'a yapılan darbe haberiyle öğrenmişti. 15 Temmuz sabahı Afyon'a gitmek için hazırlanan Ecevit, Kıbrıs'ta Yunan Silahlı Kuvvetlerine bağlı subayların Makarios'u devirerek darbe yaptığı haberini, havaalanında Kıbrıs-Yunan Dairesi Başkanı Ecmel Barutçu'dan öğrenmişti. Bu sıcak gelişmeyi Mehmet Ali Birand anılarında şöyle anlatmıştı: *"...Kırmızı kağıdın üzerinde- ÇOK GİZLİ- damgasıyla Barutçu'ya uzatılan kağıtta şunlar yazıyordu: Bugün 08.30 civarında Makarios'a karşı bir darbe olduğu öğrenilmiştir. Başpiskopos'un sarayının etrafından ateş sesleri gelmektedir. (T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği)... Saat tam 10.25 idi. Barutçu koltuğundan fırladı. Genelkurmay İstihbarat Başkanı Recai Engin Paşa'yı bulduttu ve durumu anlattıktan sonra,*

sizin direkt hattınız varsa lütfen söyleyin Başbakan'ın uçağını durdursunlar, dedi. Genelkurmay'ın da henüz olaydan haberi yoktu. Başbakan'ın uçağı, saat 11.00'de kalkacaktı... Barutçu, Özel Kalem Müdürü Kemal Bey'i, onun aracılığıyla da Işık'ı buldurabildi. Eğer münakaşa uzarsa Ecevit her şeyden habersiz yoluna devam edecekti. O sırada ikinci telgraf da gelmiş, Makarios'un öldüğü ancak doğrulanamadığı söyleniyordu. Barutçu, Işık ile beraber telefona gelen Ecevit'e telgrafları okudu."

Aynı gün Ankara'ya dönen Ecevit, son haberleri değerlendirerek Milli Güvenlik Kurulu ve parti liderleriyle toplantı yapmıştı. Ecevit: *"Bu darbe, Yunan Cuntası tarafından düzenlenmiş ve açıkça Enosis'i hedef alan bir harekettir. Durum son derece ciddidir ve hafife alındığı takdirde Türkiye bundan zararlı çıkacaktır. Enerjik hareket etmekten başka çıkar yolumuz yoktur. Ben, Türk ordusunun yeteneklerine inanıyorum. Derhâl gerekli hazırlıklara başlamamız ve vakit kaybetmeden yürütmemiz şarttır."* konuşmasıyla kesin bir değerlendirme yapmış olmasına rağmen kimse açıkça bir müdahaleye gidileceğini henüz anlamamıştı...

15 Temmuz gecesi, ABD tarafından Dışişleri Bakanı Dr. Kissinger'ın Türk Hükümeti'ne gönderdiği mesajda şu ifadeler yer almıştı: *"Kıbrıs'ın bağımsızlığı ve güvenliğinin korunması, Ada'daki Anayasal düzenin bozulmaması gerekmektedir. Ülke olarak toplumlararası görüşmelerin Türk toplumunun güvenliğini sağlayacak biçimde devamı suretiyle barışçı bir çözüm bulunmasını desteklemekteyiz ve bugünkü durum içinde, ilgili devletlerin itidalle hareket edeceklerini ümit etmekteyiz."* Kissinger'ın Türkiye'ye *'itidal içinde olun'* telkini, Amerikan Hükümeti'nin ilk günden itibaren Kıbrıs'a yapılacak olası bir müdahaleye sıcak bakmadığı biçiminde rahatlıkla nitelendirilebilir. Diğer yandan olayların hemen öncesinde Türkiye ile ABD arasında haşhaş ekimi ve Ege Kıta Sahanlığı konularında çıkan anlaşmazlık da ABD'nin Kıbrıs meselesinde mesafeli durmasının bir başka gerekçesi olarak kaydedilmelidir. Dış ilişkilerde durum her ne olursa olsun artık Türk Hükümeti'nin kafasında müdahale fikri kesinlik kazanmıştı ve aslında 15 Temmuz'dan beri hazırlıklar devam etmekteydi. Genelkurmay, belli bir plana göre tüm gerekleri yerine getiriyor ve birlik kaydırmalarını yapıyordu.

Harekâtla ilgili yapılan sözlü görüşmeler de bu konuda yol gösterici olabilir. Londra-Zürih Anlaşmaları gereğince 1974 yılının Şubat ayında Kıbrıs'a ilk ayak basan Türk birliğinin en son kafile komutanı ve Kıbrıs Türk Kuvvetleri Komutan Yardımcısı Gültekin ALPUGAN ile yapılan görüşmede, 15 Temmuz 1974 sabahına korkunç bomba ve top sesleri ile uyandıklarını ifade etmiştir. Türk birliklerinin

20 Temmuz 1974 sabahı çıkarma filosu Kıbrıs kıyılarında.

▲ **Amfibi ve hava indirme harekâtı sonrası yaşanan sıcak çatışmalardan bir kare.**

var olan mevzilerini takviyelerle fazlalaştırıldığını anlatan komutan, gelen istihbaratlardan da Kıbrıs Alayı'na karşı bir taarruz başlatılacağını öğrendiklerini ve BM (Birleşmiş Milletler) Barış Gücü'nün uyarılarına rağmen mevziler kazmaya başladıklarını bize aktarmıştır.

Kuvvet Dengesi Türkiye Aleyhine Bozulmuştur

Türk Hükümeti'nin aslında müdahaleye dönük bir karar aldığının ve bu konuda muhalefet liderleriyle de mutabık kalındığının altı çizilmelidir. Bu esnada Ada'da darbenin dördüncü gününde, garantör devlet olarak İngiltere ile ortak müdahalede bulunma adına yapılan Londra ziyaretinden yurda dönmüş olan Ecevit, Türk Hükümeti'nin resmî görüşünü, *"Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahale hakkını diğer garantör devlet olan İngiltere ile beraber kullanmasını istiyoruz. Kıbrıs'ta eski statünün yeniden kurulması için gereken tedbirlerin alınmasını talep ediyoruz. 1960'ta Kıbrıs'taki kuvvet dengesi Türkiye aleyhine bozulmuştur. Yunan subaylarının Ada'dan çıkmaması hâlinde kuvvet dengesinin yeniden tesisi için Türkiye Kıbrıs'a asker sevk edecektir."* biçiminde özetlemişti. İngiltere ise Kıbrıs'ta herhangi bir müdahale istememekte kararlıydı. Londra'da Türk Heyeti için en beklenmedik gelişme, Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı Joseph Sisco'nun gelmesi olmuştur diyen Birand, anılarında konuyu şu ifadelerle anlatır: *"...Türk heyeti, biraz sonra Bakanlar Kurulu odasına çağrıldı. Wilson, Ecevit'ten bir gün daha kalmasını ve Sisco'nun da katılacağı üçlü bir toplantının yapılmasını istedi. Ecevit kesinlikle üçlü bir toplantıya karşıydı. Yarın dönüşü erteleyebilirim, ancak Mr. Sisco ile dost bir ülkenin temsilcisi olarak Türk Büyükelçiliği'nde görüşürüm. Burada garantör ülke olarak sizinle beraberiz. Amerika, garantör değildir."* yanıtıyla Ecevit, kesin bir tutum sergilemiştir. İngiltere'nin devreden çıkıp yerini ABD'ye bırakmak istediğini anlayan

Ecevit'in resti üzerine Sisco, Türk Büyükelçiliği'ne gelmişti. Bu buluşmayı, *"Türkiye'nin ABD ülke temsilcisiyle kesin bir eşitlik içinde konuşması ve Amerika'nın Türkiye'nin kararlılığını ilk defa anladığı bir görüşme olması"* biçiminde nitelendiren Birand, aynı zamanda Türkiye'nin Kıbrıs'ta bir oldu bittiye göz yummayacağının da bir ifadesi olarak değerlendirmektir. ABD'ye karşı Türkiye Cumhuriyeti'nin bu net ve kararlı tutumu, Kıbrıs konusunda Ecevit'in dirayetini gözler önüne sererken aynı zamanda uluslararası mecrada da bağımsız bir siyaset sergilediğinin ifadesi olarak nitelendirilebilir.

Bülent Ecevit'in kafasında müdahale fikri kesinleşmiş olsa da bu karar, kamuoyu ile henüz paylaşılmamıştı. 19 Temmuz Cuma günü müdahale kararının alınıp alınmayacağı hususunu Birand anılarında şöyle değerlendirir: *"...Ecevit'in Ankara'ya dönüşünde müdahalenin olabileceğine inancı olanların sayısı parmakla gösterilecek kadar azdı. Kararın altında yatan büyük sorumluluk ve cevabı bilinmeyen sorular doluydu. Herkes Başbakan'ın ağzına bakıyor, ne olacağı hakkındaki endişelerini giderecek bir açıklık bekliyordu. İşin şakadan çıkmaya başladığı hissediliyor fakat yine de 'diplomatik girişimler' sözü ağızdan düşmüyordu..."*

"...Biz Aslında Savaş İçin Değil, Barış İçin ve Yalnız Türklere Değil, Rumlara da Barış Getirmek İçin Adaya Gidiyoruz..."

Müdahale kararını, *"Türkiye'de saklanan en iyi sır"* olarak niteleyen Birand, aslında Adana-Mersin civarının asker, kamyon ve tanklarla dolu olduğundan bahsetmiştir: *"...Yollar iğne atsan yere düşmeyecek gibiydi. Bazı Yunan Adaları'nın karşısında ordu mevzileniyor, turistler çıkartılıyor, Trakya'daki birlikler devamlı takviye ediliyor, NATO'ya tahsisli kuvvetlerin önemli bir kısmı millî kontenjana kaydırılıyordu. 08.30'da daha önceden verilen*

emir gereğince harp filosu, demir aldı ve Mersin Limanı'nın dışına çıkmaya başladı. TRT'nin bölge radyosu bir gece önce, 20 Temmuz Cumartesi gecesi Adana-Mersin civarında elektriklerin söneceğini bildirdi..."
Nitekim Genelkurmay Başkanlığı, Bakanlar Kurulu'nun 19 Temmuz 1974 tarih ve 7/8608 sayılı kararı doğrultusunda, harekât hazırlıklarını tamamlamıştı ve Türk Silahlı Kuvvetleri'ni daha ileri imkânlar sağlamak amacıyla görevlendirmişti.

Türkiye'nin kararı kesindi. Başta Lefkoşa olmak üzere tüm yabancı başkentlerdeki Türk Büyükelçilikleri'ne Ankara'dan 20 Temmuz tarihinde anahtarla kapatılmış telsiz mesajları yollanmaya başlanmıştı. Dalga dalga ve sırasıyla elçiliklere şu haber gönderiliyordu: *"Kıbrıs'taki darbe sonucunda anayasal düzen yıkılmıştır. Türkiye, Garanti Anlaşması'nın danışma mekanizmasını işletmiş; ancak bir sonuç alamadığından dolayı bu sabah şafakla birlikte Kıbrıs'a tek taraflı bir şekilde müdahale edecektir."*
Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesi, bu sözlerle başlamış oldu. 20 Temmuz Cumartesi sabaha karşı başlayan Kıbrıs çıkarması, TRT Radyoları'ndan Başbakan Ecevit'in sesinden dünyaya şu şekilde bildiriliyordu: *"Türk Silahlı Kuvvetleri, Kıbrıs'a indirme ve çıkarma harekâtına başlamış bulunuyor. Allah milletimize, bütün Kıbrıslılara ve insanlığa hayırlı etsin. Bu şekilde insanlığa ve barışa büyük hizmette bulunmuş olacağımıza inanıyoruz. Öyle umarım ki, kuvvetlerimize ateş açılmaz ve kanlı bir çatışmaya yol açılmaz. Biz aslında savaş için değil, barış için; yalnız Türklere değil, Rumlara da barış getirmek için Ada'ya gidiyoruz. Bu karara ancak tüm politik ve diplomatik yolları denedikten sonra mecbur kalarak vardık. Bütün dost memleketlere, bu arada son zamanlarda yakın istişarede bulunduğumuz dost ve müttefikimiz Birleşik Amerika'ya ve İngiltere'ye meselelerin müdahalesiz halledilmesi, diplomatik yollardan halledilebilmesi için gösterdikleri iyi niyetli çabalar için şükranlarımı belirtmeyi borç bilirim. Eğer bu çabalar sonuç vermediyse, elbette sorumlusu bu iyi niyetli gayretleri gösteren devletler değildir. Tekrar bu harekâtın insanlığa, milletimize ve bütün*

Harekât sırasında sıcak muharebe sahasına paraşütle atlayan Bolu Komando Tugayı komutanı Sabri DEMİRBAĞ ve askerleri.

▲ **Amfibi harekâtının ilk saatleri.**

Kıbrıslılara hayırlı olmasını dilerim. Allah'ın milletimizi ve insanlığı felaketlerden korumasını dilerim." Bakanlar Kurulu, aynı gün 14 ilde sıkıyönetim ilân etmiş ve TBMM hükümete istediği yetkiyi vermişti. Gazete manşetlerinden ise *"Türk Ordusu Kıbrıs'ta", "Çıkartma Gemilerimiz Kıbrıs'a Açıldı", "Donanmamız Kıbrıs Açıklarında"* başlıkları ile Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahaleye başladığı haberlerini kamuoyuna duyurmuştu.

Bayraktar… Onun Rüzgârı Eser Sadece

Deniz Kuvvetleri Komutanlığına ait bir filo, çıkarma gemileriyle Akdeniz'e doğru açılmıştı. Harekât, TSK'ye bağlı paraşütçü birliklerin Hamitköy-Gönyeli ve Pınarbaşı bölgelerine hava indirme, Deniz Piyade Tugayı'nın Yavuz Plajı'na çıkarma yapmasıyla devam etmekteydi. Kıbrıslı Türk mücahitlerle omuz omuza sürdürülen mücadelenin yegâne amacı, Ada'da Türk halkının uğradığı baskı ve zulme son vermekti. 19 Temmuz'u 20 Temmuz'a bağlayan geceyi birebir yaşamış birisi olarak Kıbrıs Türk Kuvvetleri Komutan Yardımcısı Gültekin ALPUGAN o anları şu cümlelerle aktarmaktadır*: "Alay komutanı, herkesi saat 23.00'te toplantıya çağırdı. Bir de Bayraktar'ın da toplantıya katılacağı söylendi. Fakat bu Bayraktar kimdir asla bilinmez sadece geldiği bilinir. Onun rüzgârı eser sadece. Bayraktarlık, alay ve elçilik bunlar Sayın Denktaş'ın kollarıdır zaten. Neyse, biz harekât emrini aldık. Sabahleyin şafakla birlikte harekât başladı. Ancak burada geri-ileri hesabından dolayı bir saat anlaşmazlığı oldu. Bu durum bize herhangi bir zafiyet vermedi. Sadece "bu kadar saat oldu, neden gelinmedi" endişesini yaşadık… Harekât başladıktan 2 saat sonra bizi dehşet bir baskı altına aldılar. Çünkü topları, tankları ve ağır silahları vardı. Bir tek olmayan hava destekleri idi. Fakat bizim de hava desteğimiz hiç eksik olmadı. Tüm tehlikeleri, ilk ve ertesi gün hep hava kuvvetleri bastırmıştır…"*

Kıbrıs'taki askerî durumla ilgili detaylar, ertesi gün daha net biçimde öğrenilmişti. Bu haberlere göre Türk ve Yunan donanmaları Baf önlerinde karşı karşıya gelmiş ve Baf Limanı'na çıkarma çabasına girişen Yunan gemileri ile çıkarma birliklerine ağır kayıplar verdirilmişti. 20 Temmuz akşamından itibaren yasak bölge ilân edilen deniz sahasında, çeşitli Yunan savaş gemileri ile korunan ve harp malzemeleriyle yüklü büyük bir çıkarma konvoyu tespit edilmişti. Hava ve deniz kuvvetlerinin ihtarlarına ateşle cevap vererek bazı Türk gemilerinde hasara sebep olan Yunan savaş gemileri, Türk kuvvetleri tarafından Baf Limanı'na yapılan taarruzlar sonucunda

SAVAŞ DÜZENİ

Hitler'in intiharı ile Roosevelt'in ölümü arasındaki bitmek bilmeyen 19 günün sıcak kanlı hikâyesi.

Kitapçılarda — Dağıtım : BATEŞ

Cumhuriyet

31. yıl, sayı: 11949 — Kurucusu : YUNUS NADİ — 20 Temmuz 1974 Cumartesi

EGE DENİZİNDE TÜRK HAKLARI
mehmet saka

TÜRK ORDUSU KIBRIS'TA

İSİSCO İLE TEMASLAR SONUÇ VERMEDİ, MÜDAHALE KARARI

Uluslararası alanda yapılan görüşmeler olumlu sonuç vermeyince Ecevit Hükümeti, Kıbrıs'taki istila hareketini durdurmak için çıkarma kararı aldı

Çıkarma hareketinin başlamasından sonra Anadolu Ajansına bir açıklama yapan Başbakan Bülent Ecevit "Kıbrıs'tayız,, dedi

Deniz Kuvvetlerimize ait çıkarma ve savaş gemileri bu sabaha karşı Hava Kuvvetlerimizin vurucu güçlerinin desteğinde hatlidığı harekâtı sonunda Kıbrıs'a ilk birliklerini çıkartmıştır.

Türk Silâhlı Kuvvetlerinin adada giriştikleri müdahale hareketinden sonra bir açıklama yapan Başbakan Bülent Ecevit; «Kıbrıs'a çıkarma yaptık» demiştir.

ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Joseph Sisco'nun Yunanistan'da yaptığı temaslardan sonra dün gece Türkiye'de yaptığı görüşmelerde, Türk tarafı önerilerinin vakit geçirmek amacını güttüğünü görerek, daha önce alınan kararın uygulanmasına geç saatlerde başlamış ve ilk bölümü başarıyla uygulanmıştır.

Türk birlikleri, Kıbrıs anlaşmazlığının ilk patlak verdiği 1964 yılından beri yaptığı girişimlerin üçüncüsünde Kıbrıs'a ayak basmış olmaktadır.

Jetlerimizin desteğinde Kıbrıs'ın Kuzey sahillerine çıkartma gemileriyle ilk birliklerimiz ayak basarken, paraşütçü birliklerimiz de Kıbrıs'a indirilmiştir.

Türk savaş jetleri, Kıbrıs'ın Rum askeri bölgelerini yoğun bir şekilde bombalamışlardır. Türk jetlerinin harekâtını muhriplerimizin topçu ateşi izlemiş ve bunların gemisiyesi altında çıkarma gemilerimiz Kıbrıs sahillerine çıkmıştır.

Harekât, Türk basınında da geniş yer bulmuştu. Cumhuriyet Gazetesi, haberi "Türk Ordusu Kıbrısta" manşetiyle duyurmuştu.

durdurulmuştu. 21 Temmuz'da uçaklarımız Rum mevzilerine karşı harekete geçerken 4'üncü Paraşüt Taburu ile birleşen Kıbrıs Türk Kuvvetleri, Lefkoşa Havaalanı ile Kaymaklı bölgesine taarruza geçmişti. 2'nci ve 3'üncü Komando Taburları, Zeytinli yönüne ilerlemişti. Bu ikinci günde, 3'üncü Paraşüt Taburu'nun taarruzu sayesinde Deliktepe düşmüş ve Girne'ye giren Türk birlikleri, Lefkoşa'ya yönelmişti. Böylece Lefkoşa-Girne hattı birleştirildi. Kıbrıs'ın Türkiye'ye bakan sahilindeki önemli limanı Girne ilçesi, tüm çevresiyle birlikte Türk birliklerinin eline geçti. Ancak Girne'nin alınışı sırasında birliklere komuta etmekte olan Piyade Albay İbrahim Karaoğlanoğlu, şehit düşmüştü. Diğer yandan Genelkurmay Sekreterliği Basın ve Halkla İşler Şubesi, Yunan ve Rum askerlerinin 21 Temmuz akşamı Baf ve Lefke dolaylarında Türk köylerini yakıp yıktıklarını; kadın, çocuk ve ihtiyarları zalimce katlettiklerini açıklamıştı. Dağınık Rum köyleri içinde bulunan Türk köylerine saldıran kalabalık Yunan ve Rum askerlerinin Türk olmaktan başka günahları olmayan kadın ve çocukları katletmesi dünya milletlerinin gözü önünde gerçekleşmişti.

Kıbrıs'ta cereyan eden olaylar, yurt içinde büyük bir heyecan yaratmıştır. Binlerce kişi gönüllü olarak askere gitmek için askerlik şubelerine başvurmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri'ne çekilen telgraflarda halkın askerlik talepleri yer alırken aynı zamanda *"tek umut ve güven kaynağımız Türk Silahlı Kuvvetleri"* mesajları da bulunmaktaydı. Giresun, Rize, Yozgat, Ağrı, Afyon, Muğla ve Urfa'dan bazı vatandaşlar otomobillerini satarak ya da bir günlük yevmiyelerini vererek destekte bulunmuştu.

Birand, 21 Temmuz'u 22 Temmuz'a bağlayan gecenin ateşkes kararı alınması amacıyla yapılan yoğun görüşmelerle geçtiğini ve Kissinger'ın her saat başı Ecevit'i telefonla aradığını kaydetmektedir: *"Kissinger, artık her saat başı Ecevit'i arıyor ve ateşkes formülü bulmaya çalışıyordu. Kıbrıs'taki gelişmeleri ve Türk ordusunun durumunu çok iyi biliyordu. Her iki tarafı da tatmin edecek bir formül gerekiyordu. Artık Türkiye'nin durması gerekirdi. Yunanistan'da iktidar değişikliği olabileceğini haber almış, hatta o günkü basın toplantısında endişeli şekilde konuşmuştu."* Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'ta giriştikleri yıldırım harekâtı, 22 Temmuz akşamı sona ermişti. Önceden planlanmış tüm bölgeleri ve hedefleri ele geçiren Türk birlikleri, direnmeye kalkışan Rum ve Yunan kuv-

vetlerini bastırmıştı. Ancak BM Güvenlik Konseyi'nin ateşkes çağrısı uyarınca silahlar, Türkiye saatiyle 17.00'de susmuştu.

Yeniden Kurulan Denge

Üç gün süren harekât sonunda, Türkiye'nin 57 şehit, 184 yaralı, 242 kayıp olmak üzere toplam 483 kişi zayiatı olmuştur. TBMM'nin birleşik toplantısında konuşan Ecevit, gelinen durum hakkında bilgi vermiş ve Türkiye'nin üç günlük silahlı harekâtta hedeflerini fazlasıyla gerçekleştirdiğini söylemişti. Türkiye'nin hem kendi güvenliğini hem de Kıbrıs'ın güvenliğini sağladığını ifade eden Ecevit, *"Bu harekâtla İngiltere ve Yunanistan'ın yanında artık Türkiye'nin de bulunduğunu ve artık Kıbrıs'ta üç ayaklı bir denge kurulduğunu, şayet bu denge daha önceden kurulmuş olsa tüm bu yaşananların gerçekleşmeyeceğini…"* belirtmişti.

Türkiye, gerçekleştirilen harekât sayesinde büyük oranda hedefine ulaşmıştır. Uzun süredir diplomatik yollardan olumlu herhangi bir sonuç alamayan Türkiye'nin Ada'da askerî mevcudiyetini sağlamasıyla Rumların Enosis'i gerçekleştirme planları iptal olmuştu. Garantör devletlerden biri olan Türkiye, Ada'da Türk halkının tam güvenliğinin tesisi için uzun süren uluslararası konferanslar ve anlaşmalar yolu ile de diplomasi masasında başarı sağlamak istemiştir. Bu şekilde harekâttan sonra da özünden sapmak istemeyen bir iktidar ve anlayışla da karşılaşılmaktadır. Ancak Ada'nın her iki tarafına da barış getirmeyi taahhüt eden Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve Bülent Ecevit'in Ada'da güvenliğin sağlanması önceliği konusundaki görüşlerinin görmezden gelinmesi; ilk harekâtın ardından başlayan Cenevre görüşmelerinden istenilen sonucun alınamaması üzerine ikinci bir harekât planı gündeme gelecektir.

Hürriyet

YILDIRIM BASKI

Ecevit: Allahım insanları felaketten korusun dedi

MEHMETÇİK KIBRIS'TA

TÜRK PARAŞÜTÇÜLERİ YEŞİL ADAYA İNİYOR

Bir Rum hücumbotu batırıldı

14 ilde sıkıyönetim ilân edildi

Hürriyet Gazetesi ise Bülent Ecevit'in harekâta dair sözlerini ilk sayfasına taşıyarak "Mehmetçik Kıbrıs'ta" manşetini atmıştı.

KAYNAKÇA

"Bülent Ecevit'in Yalçın Doğan'a Verdiği Röportaj", Cumhuriyet Gazetesi, 20.07.1984.

BCA, 030.18.01.02.317.47.3; BCA, 030.18.01.02.317.47.4; BCA, 030.18.01.02.317.47.8.

Bozkurt Gazetesi, 06.07.1974.

Cumhuriyet Gazetesi, 20-22-23 Temmuz 1974.

ECEVİT, Bülent Dış Politika ve Kıbrıs Dosyası, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011.

Ergun Göze, "Albayım", Tercüman Gazetesi, 23 Temmuz 1974.

Hürriyet, 20-22 Temmuz 1974.

Mehmet Ali Birand, 30 Sıcak Gün, , Milliyet Yayınları, İstanbul, 1980.

Milliyet Gazetesi, 20-22 Temmuz 1974.

TBMM TD GCZ, C.13./1, 2. Birleşim, 2. Oturum, (18.07.1974), TBMM Matbaası, Ankara 1974.

TBMM Tutanak Dergisi, C.13, 4. Birleşim, 13. Toplantı (23.07.1974), TBMM Matbaası, Ankara 1974.

Tercüman Gazetesi, 20-22-24 Temmuz 1974.